Ч. 120. Чернівці, четвер дня 17. жовтня 1895. Рочник XI.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА
на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Неділя“ виносить:
на цілий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . — „ 85 „
для заграниці 15 рублів або 24 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ:
у вівторок, четвер, суботу і неділю.
Редакция і Адміністрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером

Модне гасло руске.

На все мода, як на одежу, так і на гасла. Але як віддуті в формі шинки рукави жіночої одежи не кождий чоловік назве чимсь дуже гарним і розумним, так і неодно гасло, котре у нас має право горожанства, виглядає — коли єму придивити ся близше — так як ті віддуті пусті рукави. Велике то, впадає здалека в очи, робить з людского гарного тїла якогось страхополоха; але дарма, жінки не покинуть сеї моди, поки парискому кравцеви не прийде иньша видумка до голови. Єсть у нас гасло, може не сформульоване ясними словами, але таке, котре дало би ся уняти в форму: „Проч від Поляків! як найдальше держись від них!“ Се гасло таке саме „розумне“, як ті видуті рукави, але дарма, ми єго не покинемо, бо оно модне бодай до часу.

„Здалека від Поляків!“ — так імено, а не инакше треба було розуміти всї ті статї, до котрих предмет подав б. намістник Галичини ґр. Казимир Баденї своїм гаслом: „під одним дахом“. Нам не треба спільних будинків для шкіл, нехай наші сини не ходять разом з Поляками на латиньскі богослуженя (притім очивидно не каже ся, що польскі ученики ходять зате на рускі богослуженя), спільних дахів на потребуємо, бо хоть ми також за згодою, але боїмось, що нам з того вийде шкода. Радше нехай остає ся й на дальше поміж нами хіньский мур — так лучше.

Читаючи такі статї, з котрих зміст і задушевні думки не иньші, як отсї наведені нами, ми не можемо затаїти нашого здивованя, що у нас такі плиткі гасла можуть повставати і жити. Придивім ся згаданому гаслу близше.

У нас справдї замітна неохота до товариского спільного житя з Поляками. Не входимо в причини — они певно найшли ся би — але придивім ся наслїдкам того. Поляки красше знають скандинавску, бельґійску, провансальску, сербску, болгарску і взагалї лїтератури меньших народів, як нашу. Часи україньскої школи, україньских симпатий у Поляків минули; їх неприхильність до Москалїв перенесла ся в значній части і на нас — і они як мало знають і хотять знати российску лїтературу, так ще меньше інтересують ся нашою, хоч она не складає ся з самих таких творів, що не заслугували-б на увагу. Поляки знають лучше житє африканьских народів, знають всї закулїсові тайни французкі, німецкі і т. п., але житє наше їх не обходить зовсїм, або дуже мало. Наші народні сьвята, концерти, театральні вистави они поминають мовчанкою, коли тимчасом в їх часописях читаємо вісти і про найдрібнійші, дуже часто марні обяви житя Французів і и. Коли ще Поляки пишуть про нас, то хиба з нагоди якої полїтичної акциї — тай у тім показує ся їх велике невіжество нашого житя, наших думок, наших інтересів. Розріжнити, хто дійстний москвофіл, а хто народовець, не вміють або не хотять; — всякий Русин у них Москалем пахне.

Фактів незнаня нашого житя, а з того і фалшивих поглядів на нас можна би найти у Поляків дуже богато. Они самі не бажають учити ся рускої мови, коли тимчасом кождий інтелїґентний Русин вміє польску мову. Они самі чи з волї чи поневолї не хотять зруйновати хіньского муру поміж собою а Русинами. А тут — всякий то признасть — доконьче потрібно, щоби Поляки нас знали і вміли цїнити се, що у нас гідне уваги; доконьче потрібно, щоби они пізнали наші відносини, наше житє, наші думки і змаганя. Коли-ж се потрібне, а у Поляків не видко охоти нас пізнати, то Русини мусять ...

---

[1] **Дещо про польско-рускі відносини.**

—o—

Статя д-ра Івана Франка.

Др. Іван Франко помістив був недавно в часописи Die Zeit статю про галицкі відносини. Та статя дуже обурила прасу польско-шляхотску і демократичну. Чи мала рацию до такого надмірного обуреня, з котрого остатним висновком була нелюдяна рада, щоби шеф редакциї Kurjer-a lwowsk-ого, в котрій др. Франко єсть сотрудником, просто позбув ся єго, — в то не входимо. По надрукованю згаданої статї в Zeit, др. Франко поставив у львівскім ратуши на передвиборчих зборах інтерпеляцию до послів лївиції польскої, як они дивлять ся на справу руску; закинув їм справедливо узкоглядність в тій справі, а то просто й неприхильність. На се появила ся в Nowej Reform-i в Кракові відповідь посла Романовича, провідника польских демократів п. з. Domowe sprawy Rusinów. Відповідь та не показує докладно погляду демократів польских на руску справу, але за те зі всею силою звертає ся против особи д-ра Франка. Др. Франко зладив на се оборону, в котрій вияснив докладно становище, з якого оцїнює польско-рускі відносини в Галичинї. Ся оборона появила ся в додатку ч. 284 Kurjera lwowsk-ого. Тому, що ми у сїй статї д-ра Франка находимо погляди на польско-руску справу, схожі з нашими, які ми висказували сего року при ріжних нагодах, відтак тому, що бажаємо, аби розумний погляд на польско-руску справу був як найбільше розширений, ми подаємо сю гарну статю д-ра Франка у дословнім перекладї з польского. Поминаємо лише кінцевий уступ полємічний, котрий нас менче обходить. З декотрими меньше важними думками д-ра Франка, на котрі ми не згодили-б ся, не мем тепер сперечати ся.

Руский нарід, котрий числить звиш 20 міліонів і розсїв ся на широкім просторі від Сяну до Кубанї, находить ся в положеню до найвисшого степени ненормальнім. Події остатних столїть зложили ся для него так нещасливо, що остав ся позаду своїх сусїдів так під взглядом полїтичним і суспільним, як і під взглядом умового розвою. Роздїлений на дуже нерівні частини поміж дві держави, в одній з них всїми способами полїтичної могучости і адмінїстрацийної самоволї удержує ся в станї веґетациї, так далеко, що навіть мова єго єсть там забороненим овочем. В другім жиє вправдї під опікою устав конституцийних, але не маючи заможних і впливових верств, занадто мало може з неї користати.

Австрийска конституция єсть par excellence конституциєю клясовою, конституциєю для кляс упривілейованих. А що кляси заможні і шляхотскі у всхідній Галичинї зачисляють ся в переважній частинї до польскої народности, то і добродійства конституциї в переважній частинї вийшли на єї користь. Вправдї на папери Русини одержали рівноправність, але практика житєва виявила щось зовсїм иньше. Русини мусїли небавом пересьвідчити ся, що *конституция єсть лише рілею гірше або лучше управленою, котра сама без пильної працї і борби хлїба не дасть.* Пересьвідчили ся, що о кожду институцию, до котрої мали теоретичне право, треба було вести довгі і тяжкі борби, що кожду пядь полїтичного ґрунту треба було собі здобувати і то нераз цїлими лїтами. А до такої борби, до такої працї відповідних сил було так мало! Отже чи можна дивувати ся, що абсорбовані сею тяжкою, щоденною борбою слабі інтелїґентні сили рускі, ослаблювані трохи не щоденною майже дезерциєю очайдухів або карієровичів, ледви могли дати тому раду і занедбували справи ширші, загально народні, стїсняли свій горизонт, марнїли в нужденній парафіянщинї? Чи можна дивувати ся, що серед таких обставин галицкі Русини не витворили анї величної лїтератури, анї визначних учених, анї промислу, здатного до конкуренциї на ринку сьвітовім? Чи можна дивувати ся, що навіть справи такі елєментарні, як правопись і лїтератска мова, ще доси не певні, не вироблені? Ба, навіть само понятє про істоту рускої народности, про єї самостійність в відношеню до польскої і российскої, про єї границї, про єї услівя цивілїзацийні і єї будуччину — не перестало бути предметом спорів, доґмою, в котру одні вірять, а другі не вірять, тезою, котру одні підпирають, а другі збивають ріжними арґументами?

Думаю, що ніхто не буде тому дивувати ся, хто зважить дійстне положенє руского народу, тягар задачі, яка в такім положеню при-

сини мусять самі шукати зносин з Поляками; не хотіла гора прийти до Могамета, то Могамет мусів прийти до гори. Ті зносини потрібні не лише в самім товариским житю, але і в школі. Нехай польска молодіж привикає до своїх руских товаришів, учить ся рускої мови і приготовляє ся жити в згоді та шанувати взаїмно свої думки.

Ми не боїмось ані дрібки, щоб з таких зносин вийшла яка шкода для нас. Коли ми навчимо молодіж твердо стояти в обороні своїх ідеалів, коли старші Русини з гідностию заступати-муть руску справу, тоді товариські зносини з Поляками не тілько нам не пошкодять, але принесуть великий хосен. Розуміє ся, коли-б наша знана уступчивість прийшла тут в рахубу, то хісна вийшло-б мало; але чи ми вже нашу податливість узнали такою закоріненою у всїх прикметою, що задля неї боїмось всяких зносин з Поляками?!

Не обминаєм Поляків на сто кроків, але житем з ними, познакомлюванем їх з нашими народними справами, заінтересованем їх нашим рухом — потрафимо ми викоріняти у них то ображаюче нас іґнороване наших змагань і заходів, наших людий, котрі мають нераз найщирійшу інтенцию піддержувати мирне і розумне пожите обох народів в Галичині. Ми певні, що Поляки зрозумівши свій інтерес, що їм без нас житя не буде, чим далї тим більше станут інтересувати ся нами і спомагати-муть наше житє, але на таку думку треба нам їх навести. Велика шкода, що Русини не видають відповідної польскої часописи, котра познакомлювала би Поляків з нашим житем. Така часопись (так само, як і відповідна німецка) була би нам дуже користна.

Тепер же, коли силою ріжних обставин, повстала думка виховувати молодіж руску і польску так, щоб она мала нагоду сходити ся і жити разом, то ми таку думку повинні витати не недовірєм, але з як найбільшою радостию. Висказуючи недовіре до такої думки, ми тим самим заявляемо, що ніколи не будем мати такої сили, щоби нас не спольщено. А у нас же віра в провідників рускої молодіжи і віра в будучу силу чей ще не пропала!

Так то хоч гасло: „Здалека від Поляків" у нас модне, але не розумне і шкідливе. Декому може залежати на тім, щоби бити як найбільший клин поміж нас а Поляків, але ми учім ся розуміти свій власний інтерес і злих підшептів не слухаймо, а на пусті гасла не даваймо ся ловити!

Конґрес німецких социял-демократів.

Дня 7. с. м. зачав у Вроцлаві радити конґрес німецких социял-демократів. Крім німецких послів социял-демократів прибули на конґрес відпоручники стоваришень партийних з цілої Німеччини, а також представитель социял-демократів австрийских, др. Еленбоґен з Відня. Наради вели ся над справами партийними, як н. пр. чи урядники партийні, що побирають пенсию, будучи послами, мають побирати посольскі дієти, виплачувані з каси партийної, — чи не застановити видавництва деяких ґазет, котрі дістають субвенцию, а не виплачують ся, н. пр. Der Social-Demokrat, котрий був запомаганий квотею 14.000 марок річно і т. п. Відтак прийшла черга на самостійні внесеня поодиноких ґруп, котрі подавали нераз просто сьмішні средства для ущасливленя людскости, н. пр. внесене що-до знесеня мамок, бо, як казали внескодавці, молоком стерилїзованим можна дуже добре вигодувати дітий, а институция мамок есть ганьбою людскости.

Але найдовше радив конґрес над квестиею аґрарною, котра від двох літ не сходить з порядку дневного нарад. Німецкій социял-демократиї розходить ся о се, щоби придбати для своїх цілий населене рільниче. Однако се іде їй тяжко, бо супротив голошеної социялїстами теориї о знесеню приватної власности, займають селяни вороже становище. Длятого деякі социялїсти взяли ся на штуку і голосять селянам, що знесене приватної власности має вагу лиш для міст і промислу, а на селах лишає ся все після теперішного стану. Але на ту полову не богато людий зловило ся і тому на торічнім конґресі вибрано комісию аґрарну, котра мала виготовити проґраму для селян.

Комісия предложила таку проґраму:

1. Знести всї з посїлостию ґрунтовою получені функциї власти і привілеїв. Знести без відшкодованя всяке підданьство дідичне.

2 Удержати і побільшити публичну власність ґрунтову (власність державну і громадску всякого рода), а именно переміняти посїлости мертвої руки (добра церковні, корпорацийні і фундацийні), силу водну на публичну власність під контролею репрезентациї людової. Завести право первокупна громад що-до тих дібр, котрі будуть виставлені на примусову лїцитацию.

3. На посїлостях державних і громадских вести господарку на власний рахунок або виарендовувати їх спілкам сільских робітників і меньших господарів, або де се неможливе, поодиноким господарям під наглядом держави або громади.

4. Отворити державний кредит для громад або обовязкових спілок в цїли поліпшення культури рільничої, будови і удержаня ставів і гребель. Кошти будови і удержаня публичних средств комунїкацийних (зелїзниць, гостинців, доріг і водних уряджень) переходять на державу.

5. Удержавити довги гіпотечні і ґрунтові при сталім визначеню стопи процентової після висоти власних коштів.

6. Завести державну асекурацию движимостий і недвижимостий (обезпечене від огню, граду, повени, елементарних нещасть, обезпечене худоби і т. п.) та розширити обезпечене на всї подрібні урядженя для руху.

7. Удержати і розширити істнуючі права що-до уживаня громадских лїсів і пасовиск при рівноправности всїх приналежних до громади.

8. Право вільного польованя на власнім і виарендованім ґрунтї. Охорона перед шкодами від диких звірів і від польованя, а взглядно повне відшкодоване.

Як бачимо, комісия не згадує нічого про знесене приватної власности, а лиш о побільшеню власности громадскої або державної, отже комісия радить социял-демократам придержувати ся супротив селян тактики опортунїстичної. В дискусиї проявила ся сильна опозиция против проґрами. Опозицийністи підносили, що на таку проґраму можуть згодити ся і антисемити і ультрамонтани і консерватисти, а впрочім кожде удержавнене може бути переведене лиш з рівночасним використанем робітників. Пос. Шіпель

падає галицким Русинам і непропорціональність їх сил до того тягару. Адже-ж та дрібна частина руского народу мусить сповняти житєві функциї за цілий нарід, мусить витворювати тілько цивілїзацийного капіталу, кілько єго потрібно на покритє буджету народного житя цілої Руси-України. І що ще фатальнійше: найбільша частина того народу лежить формально спаралїжована, не може ані людьми ані капіталами допомагати галицким Русинам при тій праці в таких розмірах, як би сего було потрібно. А тимчасом в самій Галичині задля розвою ріжнородних відносин борба о полїтичне житє стає для Русинів з кождим днем труднійшою і меньше надійною. Досить буде згадати хоч би про безнастанне підвисшуванє шкільної оплати, котре разом з заведенєм шкільних мундурів, з подорожінєм поживи і помешкань, робить уже нині доступ до середної і висшої осьвіти для селяньских дітий майже неможливим, а вводжений систематично (?) целібат руского духовеньства мусить зменьшати і з того боку приплив нових ґенераций рускої інтелїґенциї.

Я далекий від думки, щоби те все мав приписувати якійсь „польскій інтризї" або хотів висновувати з того якісь закиди против польскої суспільности. Знаю добре, що полїтика єсть *грою сил,* що для сентиментальних чувств і бажань в ній місця мало. Бажаю лише, щоби Поляки зрозуміли належно положенє Русинів. Бо чи-ж супротив наведених ту фактів не єсть природною річию, що часом сумнів може закрасти ся в душу і найгорячійшого руского патріота? Що, бачучи безплодність, малу видатність і даремні стараня нечисленної горстки одиниць, бачучи, як проте на кождім кроці випереджують нас конкуренти з одного і другого боку, як ми спізнюємо ся в найважнійших справах, подумає собі: чи не лучше покинути ту безнадійну борбу о самостійність народу і приступити до сильнійших, богатших, лучше зорґанізованих сусїдів?

Ото єсть се фатальне „бути або не бути", перед котрим від віків стоять Русини, діяльні або безчинні сьвідки сеї борби, яка на їх землї веде ся поміж всходом а заходом, поміж впливами польскими а московскими. То єсть психольоґічний ґрунт і польонофільства і москвофільства руского. Без сумніву, на тім психольоґічнім ґрунті в ріжних часах і в ріжних обставинах виростають дуже ріжнородні квітки. Придивім ся лише ріжним відмінам галицкого москвофільства.

Певна річ, що доки Росия єсть безпосередною сусїдкою Австриї і доки всї европейскі держави уважають відповідним уживати таких способів борби, як шпіонство і взаїмне киданє собі колод під ноги, доти в Галичині і суть і будуть платні росийскі аґенти, чи то переїзджі, чи таки свої, домашні. Не будуть ними Русини, то будуть Поляки (a la Гендіґер): не будуть Поляки, то будуть Німці, Жиди, Цигани. Ті „москвофіли", а радше слуги кождого правительства московского, єго аґенти і нагінники не суть поправді нічим специфічно руским, як не суть нічим специфічно польским ані австрийским. В Росиї находять ся подібні австро-філи або ґерманофіли. То єсть недуга межинародна, недуга, до борби з котрою покликані суть передовсім інтересовані правительства, котрим такі індівідуа найбільше шкодять. Що суспільности, серед котрих ті індівідуа ділають, повинні як найбільше бридити ся ними і виступати против них, того вимагає просто понятє чести. *В тім значіню москвофільство — як і всяка підлість, як всяка продажність і деморалїзация єсть з'явищем межинародним, з'явищем, гідним загальної погорди і поборюваня.*

Чи сказав я коли хоч слово в обороні такого москвофільства? Ніколи! Про таке москвофільство ані в моїй інтерпеляциї, ані в відповіди, даній на ню п. Ґольдманом в ратуши у Львові (з нагоди передвиборчих зборів) нема мови. Тут іде о специфічно галицко-руске москвофільство, на котре Поляки почали нарікати ще в 1848 році, а котре справді *не без вини польских сфер, управляючих Галичиною,* від р. 1848 до тепер зробило деякі поступи. Повтаряю ще раз: не без вини надаючих напрям і управляючих польских сфер з одного боку, а з другого боку тих сфер, що звуть себе демократичними, голосних у фразах а слабих і дволичних в ділах. Єсть се москвофільство, подібне радше до секти, як до полїтичного сторонництва; покійний Драгоманів порівнував їх з росийскою сектою Охохонців, названою так від безнастанного зітханя „ох! ох! ох!" Наша секта москвофільска зітхає до Росиї, котрої переважно не знає, до народної єдности з великим народом росийским, о котрім не має по-

прямо закинув, що ціла проґрама відписана з проектів економічних австрийского міністра Фалькенгайна. Бебель промавляв за принятем проґрами, бо перехід приватної власности на власність державну може причинити ся до здійстненя ідей социял-демократичних. Такої проґрами вимагає тактика, бо — говорив Бебель — не уводім ся нашою силою. Маємо за собою 1,800,000 виборців, але єсли би ми хотіли заговорити про дійстні социял-демократичні постуляти, тогді би ми стратили дуже велике число наших прихильників. Много людий тепер з нами симпатизує, але не суть переняті нашими ідеями. — При голосованю відкинено проґраму аґрарну більшостию голосів, а тим самим перемогла гадка тих, котрі в збільшеню пролетарияту сільского бачать скорше зреволюціонізоване умів, і не хотять, щоби у населеня був піддержуваний принцип особистої власности.

Дрібні вісти.

Чернівці, дня 16. жовтня 1895. р.

Час відновити передплату! З днем 1. (13.) жовтня починає ся четвертий квартал, а декотрі передплатники залягають ще з передплатою за минувший квартал. Просимо наших впв. передплатників о відновлене передплати і вирівнане залеглостий. — *Адміністрация „Буковини“.*

Зміна в посольстві австрийскім в Римі. Австрийский амбасадор при італійскім двові бар. Кароль Брук звільнений від своєї посади, а на єго місце іменовано секцийного шефа бар. Пасетіого.

Зміна в стирийскім намістництві. Дотеперішний намістник Стириї барон Ґвідо Кібек перейшов на власне жадане в сталий стан супочинку, при чім одержав в знак признаня за свої заслуги великий хрест ордеру Леопольда, а на єго місце іменовано бувшого міністра Олівіера маркіза Бакегема намістником Стириї.

Іменоване. Канцлер румуньского посольства в Чернівцях Етієн Марґарітеску-Ґречіяну іменований віцеконсулом в Будапешті.

Презенту на опорожнену греко-кат. парохію в Жеґестові уділило гал. намістництво о. Мих. Туряньскому, дотеперішному греко-кат. пароховп в Поляні.

Товариство буковиньских лікарів відбуде дня 18-го с. м. о 7. год. вечером головне засідане з слідуючим порядком дневним: 1) Перечитане протоколу з послідного засіданя; 2) Повідомлене про біжучі справи; 3) товарискі справи; 4) відчит полкового лікаря д-ра Камена п. з. „Бактеріольоґічні відомости про холеру“; 5) вільні внесеня.

Загальні збори академичного товариства „Союз“ в Чернівцях відбули ся дня 13-го жовтня 1895, в комнаті товариства, положеній в „Народнім Домі“ при незвичайно численній участи членів. Бувший голова товариства тов. Ат. Федорович отрорив збори короткою промовою, по чім слідувало справоздане загальне і касове виділу. З того справоздання подаємо важнійші дати. Товариство „Союз“ складало ся в минувшім роції з 25 членів дійстних, 9 членів спомагаючих, 18 членів основателів а 23 членів почетних. Виділ товариства складав ся з 9 членів а 3 заступників. Діяльність виділу обіймала всі точки означені статутами: Для піддержаня духа народного брало товариство як найживійший удїл у всіх справах обходячих нарід руский. Допомагало селянам в розвою, висплаючи делеґатів на отворення читалень та заохочуючи їх словом і ділом до спільної роботи над нашим власним добром. — Сьватковано ювилеї праці таких людей як Мих Драгоманів і В. Антонович, а коли смерть стяла Драгоманова, почестного члена Союза і основателя, устроєно в память єго скромний але сердечний та через те величавий вечір. При тій нагоді заряджено було складатись на видавництво творів помершого. В цїли спільної осьвіти завязано научний кружок, котрий збирав членів на вечері літературні та відчити. Велику вагу положено на збогачене бібліотеки. Бібліотека тов. зросла в сїм році о 96 книжок та числить тепер 1190 книжок в 2500 томах. З неї користали так члени як і иньші Русини. Часописий було 22. В цїли піддержаня духа товариского устроювано сходини, вечерки, прогульки, на котрих забавлялись і члени і рускі родини. Також підпомагало товаришів матеріяльно чи то увільнюванем або знижуванем для них вкладок членьских, як також безпроцентовими пожичками. По уділеню абсолюториї вибрано новий виділ: голова Ник. Желехівский, правник; заступник голови Теод. Галіп, правник; секретарі: Ол. Калмуцкий, правник, і Ілар. Федорович, слух. фільоз.; бібліотекар Ман. Варницкий, правник; господар: Теоф. Брендзан, слух фільоз.; контрольор Ів. Костецкий, правник, член виділу Л. Єх, правник. В заступники виділових вибрані: Март. Туряньский, правник; Ник. Ісопенко, слух. фільоз., Лев Бачиньский, правн.

Згадка про П. Ґулака-Артимовского. Дня 13-го с. м. минуло 30 літ від смерти нашого руско-україньского поета Гулака-Артимовского. З тої нагоди помістив знаний письменник М. Комар в одескім журналї „По морю и сушѣ“ статю, в котрій подає коротку житєпись нашого поета і вісти про єго літературну діяльність. Зміст тої статї подаємо нашим читателям в скороченю: Гулак-Артимовский походив з духовної родини, отже й ходив з початку до київскої духовної семинариї, але вже 1817 р. став надзвичайним слухачем харківского універcитету і заразом учителем в „Інститутї благородних дївиць“. 1821 р. здав він маґістерский іспит, 1823 р. став звичайним професором харківского університету на катедрї рускої історії, а від 1841 р. до 1849 р. був ректором, по чім пішов у відставку. Яко професор не був Артимовский замітним, але славу здобув собі на поли руско-україньскої літератури. Перші єго твори були переклади з Ів. Гуса і Мільтона на великоруске, але росийска мова в тих перекладах була бомбастична і неповоротна. Тому звернув ся Гулак-Артимовский до рускої літератури і написав кілька пародій Горатієвих од. Тут вже було видко, що поет був знатоком найбільших подробиць народного руского житя. 1818. р. появила ся в „Украинскомъ Вѣстнику“ єго казка „Пан та собака“. Сею казкою здобув собі поет велику славу, бо представив в ній знущане панів над закрепощеним народом. Взагалї виступав поет отверто против паньскої самоволї і против кріпацтва. Сею казкою показав поет також могучість руского слова і від того часу перестали пани глумливо говорити про руску мову. Але в кругах, в котрих поет повертав ся, викликала ся казка невдоволене, незабаром прийшов донос на поета, що належить до тайного товариства і хоч донос показав ся неправдивим, відбило ся то на літературній діяльности поета. Він неохотно давав свої твори до друку, а 1831 р. зовсім перестав їх печатати. Доси знані лише 20 поезий, з котрих 12 появили ся в рр. 1817—1831 в „Вѣстнику Европы“, а 8 були напечатані в „Кіевской Старинѣ“. Богато рукописий находить ся в редакциї „Кievской Старины“ та у п. Комара. Тепер почитателї таланту Гулака-Артимовского заходять ся видати всї твори поета, отже п. Комар бажає, щоби той намір як найскорше здійстнив ся.

В справі аматорского представленя „Читальнею зелізникїв“ у Станїславові просять нас члени тої читальнї о сконстатоване, що найбільша подяка належить ся п. Підляшецкому, котрий подав гадку до того руского представленя і переправаджував проби з аматорами.

Гарна несподїванка! Спілка зелїзницї Львів-Чернівцї одержала сими днями від центрального уряду таксовань завізване заплатити суму 541.661 зр. 30 кр., а то 192.000 зр. яко стемплеву належитість за першорядні облїґациї на будову румуньского шляху тої зелїзницї, 225.558 зр. 88 кр. за відповідні купони, а 123.602 зр. 42 кр. за відсотки проволоки. Спілка подала против того рішеня рекурс, бо не чує ся до тої заплати обовязаною, тим більше, що зелїзниця Львів-Чернівцї вже давно удержавнена. Цікаво, як справа закінчить ся!

Шкарлятина ширить ся сильно у Вашківцях, вижницкого повіта. Задля численних занедужань замкнено там школу. — В Чернівцях сконстатовано лише 5 занедужань школярів, отже нема причини до замкненя народних шкіл.

Вовки на Буковинї. З буковиньских гір доходять вісти про появу вовків. Вже минувшого тижня стрітив гаєвий гр. пр. релїґійного фонду в лїсї коло Францталю чотирох вовків і уратував своє житє лише тим, що вискочив на високе дерево і там перебув цїлу ніч. Зраня вовки повтїкали, ало гаєвий стратив зі страху мову і посивів цїлковито. — Тепер знов доносять, що вовки вкрали ся в череду ґурагуморского селянина Михайла Шугана і роздерли 18 овець. Для охорони перед тими небезпечними гостями, що сего року так завчасу появили ся між буковиньским населенем, зарядять власти лови на вовків.

Отроєнє 23 дїтий. В італїяньскім містї Катанії на Сицилії отроїла женщина Ґаетана Сімелї 23 чужих дїтий при помочи вина, до котрого додавала фосфору. Она приманювала до себе дїти цукорками і забавками. Страшну ту жінку арештовано. Признала ся до вини і сказала, що троїла дїти з мести за тото, що двоє єї дїтий померло, а їй здавало ся, що померли з вини чужих людий. Полїция ледви охоронила єї перед роз'яреною товпою народу, котрий хотів єї на місци убити.

Ограничене льотерийної гри. Тепер можна в Австриї грати в льотерию на угорскі тягненя в Офен, Германштадтї і Темешварі, а ризико перебрало австрийске правительство, значить коли граючий виграв, то платило австрийске, а не угорске правительство, але також зиск припадав австрийскому правительству. Так само вільно в Угорщинї грати на льотериї пр. у Відни, Львові і т. д. Отже від 1. січня 1896 можна буде в Австриї грати лише на 10 австрийских льотериях, а в Угорщинї лише на згаданих трьох льотериях.

Мілїон. Як звістно, в Східници появила ся в послїдних часах в величезній скількости нафта і в наслїдок того пішла цїна тамошних ґрунтів незвичайно в гору. Однако помимо того наші селяни падуть жертвою спекулянтів, бо не знають вартости гроший. О однім таким випадку пише ґазета Pochodnia: Спекулянт торгує від селянина ґрунт і питає єго: „А кілько жадаєте за морґ?“ — „Мілїон“ — відповідає, не надумуючи ся селянин. Жид засьміяв ся і питає: „А знаєте, що то є мілїон?“ — „Що, я не мав би знати — відповідає селянин. — Мілїон то сто соток“. — „Ну то я вам дам пів мілїона“

нятя, до російскої мови, в котрій літератури не читає. Та секта погорджає нераз своєю рідною мовою рускою, старає ся писати ломаною московщиною або радше церковщиною, помішаною з рускими і польскими словами. Та секта зітхає навіть нераз за православієм, яко одинокою всерускою народною вірою, не маючи також о тім понятя, чим єсть теперішне казьонне православіє російске.

Я був би негідний називати ся Русином, коли би появу і істноване сеї секти назвав чимсь користним, пожаданим для розвою Руси. Від початку своєї діяльности літературної старав ся я ту секту поборювати, але робив се не марними арґументами, бо я знав, що ті люди не слухають арґументів, але позитивною працею, літературною і науковою, працею, котра одна лише здобуває ґрунт, наводить людий помалу на незвичайний перше для них спосіб думаня, а в богато одиницях замісць сумніву і розпуки будить відразу і почутє віри у власні сили, в будуччину власного народу. Чи в тім напрямі я справді робив і що зробив, не моя річ судити. То лише мушу сказати отверто, що *коли галицкі Поляки мали доси щирий намір бороти ся з тим москвофільством, то не лише зовсїм нїчого не зискали в тій борбі, але противно, лише причиняли ся — певно несьвідомо — до єго зросту.*

(Дальше буде).

— каже жид і заплатив селянинови пятьдесять соток або пять тисячів за морґ, хоч той ґрунт був кількавайцять разів більше вартий.

НАУКА, ШТУКА і ЛІТЕРАТУРА.

—o—

М. Грушевський. Виїмки з жерел до історії України-Руси. До половини XI віка. У Львові 1895. Накладом автора. З друкарні Науков. Тов. ім. Шевченка. Сторін великої вісімки 122, ціна 1 зр. — Збірник сей повстав, як каже автор в переднім слові, з викладів, читаних автором на львівскім університеті в зимовім півріччю 1894/5 року. До викладів тих знов спонукала автора з одної сторони сьвідомість ваги, яку має для історичних праць безпосередна знаємість дотичних жерел, а з другої сторони рідкість або й неприступність жерел до давної історії України-Руси. Появивший ся збірник призначений для ширших кругів, длятого заосмотрений обясненями. Обіймає він час до половини XI. в., т. є. до пори, коли з'являють ся вже свійскі жерела. Переклад виїмків зладжений з найліпших видань; а жерела арабскі, жидівскі і ісляндскі переложені з перекладів.

ТЕЛЕҐРАМИ „БУКОВИНИ“.

Відень, 16. жовтня. До N. fr. Presse телеґрафують з Загреба: При вчерашних демонстрациях побили люди кількох Сербів до крови, один візник тяжко ранений, а кількох поліцийних урядників, що хотіли втихомирити товпу, потовчено камінєм в голову і лице. Арештовано головних проводирів демонстрациї.

Відень 16. жовтня. Після телеґрами з Букарешту до N. fr. Presse попала тамошна поліция на слід одного убійника Стамбулова, котрий знаходить ся в Румунії, а називає ся Атанас (Македонець) і знаний яко небезпечний аґітатор під именем Галю. Також знайдено важні підозрінні моменти против Туфекчієва, котрого певно наново оскаржуть.

Кармо, 16. жовтня. Якийсь чоловік стрілив з револьвера на директора фабрики ґазу, котрої робітники застановили роботу. Директор легко ранений, убійник втік.

В Дрібній бібліотеці, видаваній у Львові Костем Паньковским, вийшли досі сі книжочки (разом чисел 13):

Байки Евґена Гребінки (10 кр.)
Малярі, оповідане Всеволода Гаршина (10 кр.)
Пролісок, поезиї Павла Граба (20 кр.)
З чужого поля. Переклади Павла Граба (20 кр.)
Що то є господарність — Герінґа (переклад В. Герасимовича) 20 кр.
Поезиї Осипа Маковея (20 кр.)
Оферма, оповідане его-ж (10 кр.)
Твори Івана Сурика, переклад з російского (10 кр.)
Українські писаня Митра Оленьковича (10 кр.)
Писаня Василя Кулика (10 кр.)
Чернеча республика на Афоні — Василя Щурата (10 кр.)
Нарід в неволі (то що було друковане в *Неділї*) — 10 кр.
Микола Палкин Льва Толстого, оповідане 10 кр.

Видає і за редакцию відповідає Осип Маковей.

З друкарні Г. Чоппа.